

Наукова робота на тему:

«Вербалізація концепту *HOME* у сучасній англійській мові»

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	5
1.1. Визначення концепту в сучасній лінгвістиці	5
1.2. Поняття вербалізації концепту	8
1.3. Методологія дослідження концепту	10
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАСОБІВ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ <i>HOME</i> У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	12
2.1. Лексикографічний аналіз концепту <i>HOME</i>	12
2.2. Компонентний аналіз синонімічного ряду концепту <i>HOME</i>	21
ВИСНОВКИ.....	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	31
ДОДАТКИ.....	36

ВСТУП

Мова – це явище суспільне, де знаходять своє відображення мова та культура. У філософській концепції Вільгельма фон Гумбольдта стверджується, що вивчення мови повинно здійснюватися в тісному зв'язку зі свідомістю й мисленням людини, її культурою. На його думку, мова є тим «знаряддям», яке створює специфічне мислення нації.

На сучасному етапі об'єктом багатьох вітчизняних і зарубіжних досліджень стає вербальний образ світу, який існує у свідомості носіїв певної культури. Бачення та сприйняття людиною об'єктивної реальності визначається за допомогою різних концептів, що зберігаються в її свідомості. Наразі концепт досліджується з точки зору різних лінгвістичних парадигм: лінгвокультурології (Н. Арутюнова, В. Карасик, Ю. Степанов, В. Телія), когнітивної лінгвістики (О. Воробйова, С. Жаботинська, Дж. Лейкоф, Р. Ленгекер, Ч. Філмор, В. Чейф, Л. Талмі, Г. Яворська), психолінгвістики (Е. Бейтс, О. Залевська, Л. Засекіна, Є. Кларк, І. Штерн).

Ідея дому, привертає увагу дослідників як об'єкт аналізу та засіб інтерпретації інших екзистенційно важливих концептів. Увага лінгвістів фокусується на різних аспектах її дослідження. Лінгвокультурологи трактують концепт *ДИМ* як базове знання, систему координат, що моделює взаємини людини та світу (М. Житнікова). Репрезентований засобами різних мов, він розглядається як макроетноконцепт. Історико-когнітивні дослідження концепту *HOME* як фрагменту повсякденного життя англійців розкривають діахронічні зміни в його змісті та, відповідно, у семантиці його лексеми «home» (Н. Єсипенко). Проте поза увагою дослідників залишається дослідження засобів вербалізації концепту *HOME* у сучасній англійській мові, що й обумовило вибір теми нашого дослідження: **«Вербалізація концепту *HOME* у сучасній англійській мові».**

Мета дослідження: з'ясувати особливості змістового наповнення концепту *HOME* у сучасній англійській мові.

Досягнення поставленої мети зумовлює необхідність вирішення таких **завдань:**

- окреслити сучасні підходи до дослідження концепту та засобів його вербалізації в лінгвістиці;
- проаналізувати методологію дослідження концепту в сучасній лінгвістиці;
- здійснити лексикографічний і компонентний аналіз концепту *HOME* у сучасній англійській мові.

Об’єкт дослідження: концепт *HOME* у сучасній англійській мові.

Предмет дослідження: вербальні засоби об’єктивації концепту *HOME* у сучасній англійській мові.

Матеріалом дослідження слугують словникові дефініції лексеми «home» в англomовних тлумачних і тезаурусних словниках.

Для досягнення поставленої мети в роботі використано такі **методи наукового дослідження:** описовий метод – для інвентаризації вербалізаторів досліджуваного концепту, метод аналізу словникових дефініцій (лексикографічний) – для виокремлення лексико-семантичних варіантів лексеми «home», метод компонентного аналізу – для висвітлення особливостей змісту різних лексико-семантичних варіантів лексеми «home» та формування на їхній основі синонімічних рядів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в роботі здійснено спробу лексикографічного аналізу концепту *HOME* в англійській мові; визначено його лексико-семантичні компоненти та систематизовано вербальні засоби об’єктивації в англomовній картині світу.

Практична цінність дослідження полягає в можливості використання його матеріалів у навчальних курсах із лінгвокраїнознавства, міжкультурної комунікації, лексикології, під час розробки навчальних дисциплін за вибором із когнітивної лінгвістики, лінгвокультурології і лінгвосеміотики, для укладання навчально-методичних посібників із когнітивної семантики.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ НОМЕ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

1.1. Визначення концепту в сучасній лінгвістиці

Сучасна лінгвістична наука розглядає мову як складний когнітивний процес – феномен ментальної та психічної діяльності людини. На думку вчених, мова виявляє й об'єктивує те, що людина бачить і як інтерпретує світ [8].

Об'єктом сучасних когнітивних досліджень, зокрема лінгвістичних, є когнітивні процеси, пов'язані з освоєнням та інтерпретацією людиною світу. Результатом таких процесів є впорядкована система знань індивіда про світ – концептуальна картина світу [27], основним елементом якої є концепт. За допомогою різних концептів, що зберігаються у свідомості людини, визначається бачення і сприйняття нею об'єктивної реальності.

На сучасному етапі розвитку лінгвістики концепт досліджують із точки зору різних лінгвістичних парадигм: лінгвокультурології (С. Воркачов, В. Карасик, Ю. Степанов та ін.), когнітивної лінгвістики (А. Бабушкін, Е. Кубрякова, З. Попова, Й. Стернін та ін.), психолінгвістики (Т. Голікова, А. Залевська та ін.).

Як стверджують З. Попова та Й. Стернін, аналіз репрезентації тотожних концептів у різних мовах дає можливість прослідкувати національну специфіку мовних систем, що виявляється в різних способах вербалізації одного й того ж концепту, у кількості й наборі лексем, які номінують концепт, у рівні абстракції, на якому концепт представлено в тій чи іншій мові [35, с. 63].

На сьогодні не існує однозначного визначення терміну «*концепт*» (*conceptus* лат. – поняття), який розглядається як універсалія, що узагальнює ознаки речей, містить важливу й актуальну інформацію [29]. Ми проаналізували різні підходи до визначення концепту. А. Шопенгауер вважає його абстракцією, яку створює наше

інтуїтивне сприйняття предметів [44, с. 172]. Видатний німецький філософ Г. Фреге заявляє, що концепт – це смисл і є виключно суб'єктивним [41, с. 54]. Сучасний американський філософ К. Людвіг визначає концепт як «a common element in different thought contents expressed by a general term» (спільний елемент у змісті різних понять, виражений загальним терміном – *переклад наш*) [46, с. 4].

Великий тлумачний словник української мови подає таке визначення: *концепт* – 1. Формулювання, загальне поняття, думка. 2. Вигадка, фантазія [16, с. 452].

Прихильники *лінгвокультурологічного підходу* А. Вежбицька, В. Карасик, Ю. Степанов вважають, що *концепт* містить відчуття, емоції, образи, символи. Зміст *концепту* обумовлено лінгвокультурними, етнонаціональними особливостями певного предмета чи явища, а вся культура розуміється як сукупність концептів та відносин між ними, тобто концепт є основним осередком культури [11].

Представники *семантичного підходу* Н. Алефіренко, Н. Арутюнова, С. Воркачов та інші розуміють *концепт* як одиницю когнітивної семантики, що містить усю комунікативно-значущу інформацію, і вважають єдиним засобом формування змісту концепту залучення до когнітивної лінгвістики семантики мовного знаку [1; 2; 7].

У розумінні прибічників *лінгвокогнітивного підходу* О. Кубрякової, З. Попової, Й. Стерніна та інших концепт є посередником між словами й дійсністю [21; 35], абстрактним науковим поняттям, виробленим на основі конкретного життєвого поняття [43].

Аналіз визначень, проведений Л. Касьян, доводить варіативне розуміння терміну «концепт» у сучасному мовознавстві. Однак, на думку дослідниці, безперечним є те, що концепт належить свідомості та включає не лише описово-класифікаційні, а й чуттєво-вольові й образно-емпіричні характеристики. Концептами можна не лише мислити, їх можна переживати [13, с. 52].

Варто зазначити, що концепт характеризується своєю неоднорідністю. Дослідники виділяють конкретні й абстрактні, індивідуальні й групові

концепти тощо. Багатовимірність та різнобічність концептів стала поштовхом для розробки різних класифікацій цього явища (див. Дод. А).

У сучасному мовознавстві дослідники виокремлюють різні види концептуальних структур, оскільки неоднорідність дійсності призводить до неоднотипності концептів, що її відображають. Концепт вважають багатовимірним, оскільки в ньому можна виокремити «раціональне й емоційне, абстрактне й конкретне, універсальне й етнічне, загальнонаціональне й індивідуально-особистісне» [26, с.49].

Більшість мовознавців виділяють у його структурі три складові: повсякденну, загальновідому сутність, сутність, відому окремим носіям мови, й історичну, етимологічну інформацію [39]; понятійну (ознакову й дефініційну), образну (когнітивні метафори) й значеннєву (етимологічні, асоціативні характеристики концепту) [7]; образно-перцептивну, понятійну (інформаційно-фактуальну) й ціннісну (оцінка й поведінкові норми) [12]; образ, інформаційний зміст, інтерпретаційне поле [35]; чуттєвий образ, інформаційний зміст та інтерпретаційне поле [45].

Г. Слишкін виокремлює у структурі концепту основні (інтразона, екстразона) й додаткові (квазізона, квазіекстразона) зони [38], М. Нікітін – образ, поняття, когнітивний імплікаціонал, прагматичний імплікаціонал [28].

Такі вчені, як Ж. Краснобаєва-Чорна, В. Маслова, Ж. Неміцкен, М. Полюжин, О. Селіванова, Н. Фрасинюк обстоюють польову ядерно-периферійну модель концептів. До ядерної зони відносять універсальні знання, виражені іменем концепту, основне поняття [47]; до периферії – образний компонент асоціативних зв'язків і відчуттів [40], усе, що створено культурою, традиціями та особистим досвідом людей [47].

Навколо ядра розташовуються базові пласти, у яких ознаки розміщуються за напрямом від менш до більш абстрактних. Кількість і зміст цих пластів можуть значно різнитися в межах однієї мовної спільноти, проте загальнонаціональні змістові ознаки, від яких залежить взаєморозуміння в процесі спілкування, переважають [34].

Отже, термін «концепт» – складний, суперечливий і багатоаспектний феномен. У дослідженні під цим терміном розуміємо оперативну одиницю людської свідомості, що має багатовимірну структуру і є результатом пізнавальної діяльності особистості та суспільства. Ця одиниця може бути вербалізована різними способами в залежності від комунікативної ситуації й закріплена в певній культурі в результаті її історичного досвіду.

1.2. Поняття вербалізації концепту

Різні підходи до трактування концептів спричинили численні дискусії в питанні вербалізації концепту. Одні вчені вважають, що концепт має невербальну природу, оскільки це найзагальніший смисл, що не набув мовних форм [В. Колесов]; інші – допускають можливість повної вербалізації концепту й наголошують на тому, що вербалізація – це переведення певного змісту, думки у вербальну (словесну) форму природної мови [37].

Існує ще одна думка, яка полягає в тому, що тільки частина концептуальної інформації має мовну прив'язку, а решта представлена в психіці ментальними репрезентаціями іншого типу – образами, картинками, схемами [1]. Відтак, концепт розглядається як частково вербалізований феномен. Із цією думкою погоджуються З. Попова та Й. Стернін, які зазначають, що концепт не обов'язково має мовне вираження, оскільки існує багато концептів, у яких немає стійкої назви, але їхній концептуальний статус не викликає сумнівів [35, с. 14-15].

Термін «вербалізація» використовують як у широкому (соціальному), так і вузькому (власне лінгвістичному) розумінні (словникове тлумачення терміну «вербалізація» подано у Дод. Б). У лінгвокогнітології та лінгвокультурології вербалізацію розуміють як вираження концепту або окремих його ознак мовними засобами.

У дослідженні ми дотримуємося тієї думки, що концепт може бути вербалізований частково, оскільки як результат індивідуального пізнання він потребує комплексу засобів для повного втілення [8], і погоджуємося з

думкою Д. Каліщук про те, що неможливо повністю описати концепт, можна говорити лише про особливості вербалізації того чи іншого концепту на певному етапі розвитку суспільства, у певному типі дискурсу тощо [9].

У мові зазвичай концепти репрезентовано лексемами, так званими вербалізаторами концептів, зокрема ключовими словами-репрезентантами та їх синонімами. Ключове слово є прямою номінацією концепту й визначається дослідником. Перелік мовних засобів, які можуть входити до номінативного поля, є досить широким і може включати прямі й похідні (переносні) номінації, однокорінні слова та частини різних мов, пов'язані з основними номінаціями, контекстуальні синоніми, okazіональні індивідуально-авторські номінації, стійкі сполуки, синонімічні ключовому слову, фразеологізми, паремії, метафоричні номінації, стійкі порівняння, вільні словосполучення, асоціати, словникові та енциклопедичні дефініції, тематичні, публіцистичні, художні тексти, сукупність текстів [35, с.49].

О. Селіванова [37] зазначає, що існує можливість синтаксичної та фразеологічної номінацій, а певні концепти мають схильність до ад'єктивної форми втілення, однак переважна більшість концептів номінується іменниковим шляхом. Іменникова об'єктивація концепту є основним і найбільш продуктивним прийомом його реалізації, а точніше присвоєння йому прототипового імені.

Однією з найпоширеніших процедур, необхідних для опису концепту, є дефінування, тобто визначення ознак концепту за словниковими дефініціями [Каліщук 43]. Однак лінгвісти стверджують, що концепт значно ширший, ніж лексичне значення мовної одиниці, яка його представляє [12; 24], і тільки розглянувши усю сукупність мовних засобів, які виступають вербалізаторами концепту, можна зрозуміти зміст концепту у свідомості носіїв мови.

А. Вежицька поділяє вербалізатори концептів на прямі й непрямі. Прямі засоби вербалізації концептів – це «лексичні сім'ї», тобто слова, тематично пов'язані з досліджуваним концептом. До цієї категорії належать також лексичні одиниці, що вживаються лише з досліджуваними лексемами. До

непрямих засобів мовної репрезентації концептів належить сполучуваність, граматичні характеристики аналізованих лексем та інша інформація, із якої можна вивести ознаки концепту[4].

Отже, концепт закріплений у певній національній культурі й вербалізований різними засобами в залежності від комунікативної ситуації, а саме: готовими лексемами, фразеосполуками зі складу лексико-фразеологічної системи мови, вільними словосполученнями; структурними та позиційними схемами речень, які несуть типові пропозиції; текстами та сукупностями текстів.

1.3. Методологія дослідження концепту

У вивченні концептів важливе значення має методика їх аналізу. Метод дослідження концептів отримав у лінгвоконцептології назву «концептуальний аналіз», проте лінгвісти неоднозначно розуміють це поняття й використовують різні способи аналізу концептів у своїй практиці. На думку окремих дослідників, концептуальний аналіз полягає у фіксації та інтерпретації смислу лексичних і фразеологічних одиниць, які вербалізують концепт, а тому визначають його як концептуально-семантичний аналіз [36].

Українські дослідники вважають, що аналіз концептів на лінгвістичному рівні суттєво відрізняється від власне семантичного. В. Кононенко стверджує, що семантичний підхід передбачає встановлення набору значень слова в його відношеннях з іншими словами, тоді як мета когнітивного підходу – виділення смислу, що включає часом досить широкі знання. На його думку, на відміну від семантичного концептуальний аналіз передбачає ще й вивчення когнітивних категорій – предикатності, означуваності, процесуальності, тобто «врахування субстантивних, ад'єктивних і дієслівних позначень у їх взаємодії [16]. А. Мартинюк зазначає, що «якщо для семантичного аналізу достатньо виявити перелік елементів, що залучені до структури значення, то при концептуальному аналізі ці елементи повинні бути співвіднесені між собою й об'єднані в складі певної (схемної) структури» [25, с. 102].

Дослідники виділяють два найбільш поширені в лінгвістиці підходи до методології концептуального аналізу: відсистемний і відтекстовий [42].

«Відсистемний підхід» полягає в лексикографічному описі ключових слів – вербалізаторів концепту, а також у розгляді відношень між вербалізаторами в межах контексту. Найпоширенішими прийомами цього методу є:

- 1) аналіз значень ключового слова на основі словникових тлумачень;
- 2) вивчення багатозначності слова;
- 3) побудова та вивчення різних полів, іменем яких виступає лексема як засіб репрезентації концепту;
- 4) аналіз фразеологічних і пареміологічних одиниць, які містять досліджуване ключове слово;
- 5) психолінгвістичні експерименти [42].

«Відтекстовий підхід», на думку Л. Шевченко, є одним із найпоширеніших видів концептуального аналізу, який полягає в аналізі функціонування концептів у художньому тексті. Завдяки цьому підходу дослідники вирішують декілька завдань:

- 1) виявлення кола лексичної сполучуваності ключового слова (імені концепту) шляхом суцільної вибірки;
- 2) з'ясування індивідуально-авторських концептів та їх опис, що допомагає глибше зрозуміти художню картину світу того чи іншого письменника;
- 3) побудова текстових полів, у яких втілюється концепт;
- 4) аналіз семантичного розвитку слів – репрезентантів концепту [42].

Учені-лінгвісти використовують обидва підходи у своїх дослідженнях концептів. «Відсистемний підхід» спостерігаємо у працях А. Вежбицької, С. Краціло, М. Полюжина, а методологію «відтекстового підходу» – у дослідженнях С. Воркачова.

У науковій роботі використовуємо «відсистемний підхід», досліджуючи лексикографічні дефініції та компоненти синонімічних рядів ключової лексики концепту *HOME* на основі словникових тлумачень.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ *HOME* У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

2.1. Лексикографічний аналіз концепту *HOME*

Лексикографічний метод як продуктивний метод лінгвістичного аналізу полягає в планомірній інвентаризації одиниць мови. Він дозволяє систематизувати мовний матеріал і виявити його особливості. Сутність лексикографічного методу полягає не в простому упорядкуванні мовних одиниць на основі обраного критерію, а в тому, що за його допомогою можна детально вивчити об'єкти лексикографії (антонімію, синонімію, фразеологію тощо), їх особливості та функціонування в мові.

Лексикографічний спосіб проведення концептуального аналізу, на думку О. Кубрякової, є здійсненням реконструкції концепту, визначенням його національної специфіки й місця у свідомості людини [21]. Позаяк вербалізація концепту в мові відбувається за допомогою лексичних і фразеологічних одиниць, аналіз лексикографічних джерел (тезаурусних, синонімічних, тлумачних, фразеологічних словників), а також суб'єктивного мовного досвіду дослідника є необхідним для визначення його імені, понятійного ядра, вербальних одиниць, які експлікують концепт, а також для побудови номінативного поля.

Лексикографічний аналіз встановлює відношення між граматичним і лексичним значеннями мовної одиниці. У слові вони виступають у єдності форми та змісту. Граматичне значення – це узагальнене (абстрактне) мовне значення, яке властиве рядам слів, словоформ, синтаксичних конструкцій, і яке має в мові регулярне (стандартне) вираження [18]. Лексичне значення слова – це його внутрішнє значення, зміст, закріплений досвідом народу [10]. Лексичне значення є продуктом мисленнєвої діяльності людини. Воно пов'язане з редукцією інформації людською свідомістю, із порівнянням, класифікацією,

узагальненням [17]. Лексичне й граматичне значення доповнюють одне одного: одне поняття не може існувати без іншого.

Розглянемо способи вираження граматичного значення ключової лексики концепту *HOME*, яка виступає іменником. Іменник – це значуща частина мови, що називає предмет, явище або особу (відповідає на питання: хто? або що?). Лексема «home» належить до загальних назв і за морфологічною будовою є простим іменником, адже складається з однієї кореневої морфеми. Варто зазначити, що вона може бути як злічуваним іменником (*There's a home for the elderly at the end of our street.*), так і незлічуваним (*The arrow struck home.*), а також вживатися як в однині (*He had always wanted a real home (= family) with a wife and children*), так і в множині (*Old people prefer to stay in their own homes*) [56].

За синтаксичними функціями, лексема «home» найчастіше виступає підметом (*Home is where the heart is*), але й може бути присудком (*The company is ready to home a missile to the moon*), означенням (*My sister prefers home cooking*), додатком (*Scotland is the home of golf.*) та обставиною (*I'll be home tomorrow*).

Враховуючи синтаксичну багатозначність лексики «home», можемо стверджувати, що означений концепт може бути виражений не лише іменником, а й такими частинами мови, як дієслово (*to home to Ukraine*), прикметник (*a home game, a home address*), прислівник (*going home for lunch*). Більше значень та прикладів вживання лексики «home» див. Дод. В.

Таким чином, виходячи з аналізу граматичного значення, можна прогнозувати інтенсивне використання лексики «home» в англомовній картині світу завдяки мовній властивості до утворення нових слів і нових значень, наявності ад'єктивації, вербалізації, адвербіалізації.

Як було зазначено раніше, лексичне значення – це зміст слова, який відображається у свідомості людини та закріплює в ній уявлення про предмет, властивості, процеси та явища. Це – продукт розумової діяльності. Існує два підходи до аналізу лексичного значення: семасіологічний, який аналізує

значення мовної одиниці від знаку (план вираження) до значення (план змісту), й ономасіологічний, який аналізує значення мовної одиниці від значення (план змісту) до знаку (план вираження) [10]. У цьому дослідженні використовуємо обидва й за основу беремо метод узагальнення словникових дефініцій, заснований на принципі комплементарності словникових дефініцій із різних словників. Кожна з дефініцій відображає певні істотні ознаки значення, але найповніший лексикографічний опис здійснюється тільки сукупністю дефініцій із різних словників, які доповнюють один одного (назви словників зазначено в переліку використаних джерел).

Використовуючи семасіологічний аналіз, було проаналізовано низку лексикографічних джерел, де фіксуються найбільш базові, «предметні» ознаки імені концепту *HOME* у суспільній свідомості, що обумовлює перш за все його приналежність до однієї з категорій і водночас відмінність від інших концептів і категорій.

Словникові дефініції будуються не тільки за семним принципом, у них використовуються синоніми, вони часто тавтологічні та не можуть слугувати надійним джерелом семного опису значення. Крім того, компоненти словникових значень потребують інтерпретації як семи, а тому мають бути переформульовані в семний вид. До того ж у лексикографічному значенні фіксуються переважно ядерні семи, периферійні семи зазвичай не фіксуються; також непослідовно відображені конотативні та функціональні семи. Обов'язковою умовою використання аналізу словникових дефініцій як джерела виявлення сем є попереднє узагальнення словникових дефініцій із різних тлумачних словників, що дозволяє максимально розширити як перелік значень досліджуваного слова, так і перелік семантичних компонентів, які утворюють значення, тому що в різних словниках можливе виділення різних значень та семантичних компонентів одного й того самого слова.

Враховуючи те, що кожна з дефініцій відображає певні істотні ознаки значення, а найповніший лексикографічний опис здійснюється тільки за сукупністю дефініцій із різних словників, у роботі було проаналізовано 7

англомовних лінгвістичних тлумачних та тезаурусних електронних словників стандартної лексики середнього об'єму, адресовані спеціалісту та неспеціалісту (використані словники зазначені в переліку лексикографічних джерел).

У ході лексикографічного аналізу було виявлено дефініції лексеми «home» як іменника, прикметника, прислівника та дієслова, кількісний аналіз яких представлено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Кількісний аналіз дефініцій лексеми «home» в англомовних лексикографічних джерелах

Частина мови	Назва словника	Кількість дефініцій
Іменник	American Heritage Dictionary	11
	Random House Kernerman Webster's College Dictionary	10
	Oxford Advanced Learner's Dictionary	9
	Longman Dictionary of Contemporary English	8
	Meriam-Webster Dictionary	6
	Cambridge Dictionary	2
	Oxford Collocations Dictionary for students of English	2
Прикметник	Cambridge Dictionary	5
	American Heritage Dictionary	4
	Random House Kernerman Webster's College Dictionary	4
	Longman Dictionary of Contemporary English	4
	Meriam-Webster Dictionary	3
Прислівник	Longman Dictionary of Contemporary English	7
	American Heritage Dictionary	3
	Random House Kernerman Webster's College Dictionary	3
	Meriam-Webster Dictionary	3
Дієслово	Random House Kernerman Webster's College Dictionary	4
	American Heritage Dictionary	3
	Longman Dictionary of Contemporary English	2
	Oxford Collocations Dictionary for students of English	2

Проаналізуємо результати аналізу наявності компонентів значення лексеми «home» в англомовних лексикографічних джерелах.

Першим значенням англійського іменника «home» є місце проживання, будинок:

- place where you live (Longman Dictionary) [53];
- place where sb/sth lives (Online OXFORD Collocation Dictionary) [55];
- the house, apartment, etc. where you live, especially with your family [51];
- the house or flat that you live in, especially with your family [56];
- a place where one lives; a residence [50];
- one's place of residence [54].

Аналізуючи словникову статтю в Oxford Collocations Dictionary for students of English ми прийшли до висновку, що в поєднанні з різними прикметниками й ад'єктивізованими іменниками у функції означення іменник «home» набуває додаткових значень, а саме: дитячий будинок (boyhood, childhood), сімейний будинок (family), місце проживання подружжя (marital, matrimonial), батьківський будинок (parental), рідний дім (native). Дім може бути комфортабельним (comfortable), милим (nice), приємним (pleasant), скромним (humble), будинком мрії (dream), щасливим (happy), безпечним (secure), стабільним (stable), завжди готовим надати підтримку (supportive) тощо [55].

У другому значенні слово «home» безпосередньо стосується сім'ї, її традицій і норм поведінки:

- «*home is used to refer to a family living to get her, and the way it behaves*» [53];
- «*the place where a child lived with his or her family*» [56];
- «*the place where you came from or where you usually live, especially when this is the place where you feel happy and comfortable*» [53].

Семантика третього значення пов'язана з батьківщиною, зокрема малою – рідним містом чи районом:

- «*the town, district, country, etc. That you come from, or where you are living and that you feel you belong to*» [56];
- «*the place, such as a country or town, where one was born or has lived for a long period*» [50];
- «*someone's or something's place of origin, or the place where a person feels they belong*» [51].

Однак, у словниках пропонуються й інші, більш практичні значення. Так, згідно з Оксфордським словником, дефініція «home» визначається як «*a house or flat / a partment, etc, when you think of it as property that can be bought and sold*» [55]. У цьому значенні «home» розуміється як об'єкт нерухомості, який можна купити або продати. Такому визначенню відповідає зовсім інша сполучуваність, оскільки про такий будинок можна сказати так: орендований (rented), муніципальний (council), дачний (country), у горах (mountain), на березі річки / моря (riverside, seaside), приміський, заміський (suburban), сільський (village), будинок для відпочинку (holiday), будинок на вихідні (weekend), будинок-фургон (Caravan, motor), пересувний (mobile), родовий, історично значимий (stately), лісовий (forest), зимовий (winter) тощо [55].

У деяких значеннях «home» збігається зі своїм українським еквівалентом і використовується в таких поєднаннях: «дитячий будинок» (children's home), «будинок для людей похилого віку» (old people's /retirement home), «притулок для тварин» (dog's / cat's home), місце, де щось було зроблено вперше: «New Orleans, the home of jazz» (Новий Орлеан, батьківщина (дослівно: будинок) джазу).

Як прикметник «home» має такі значення:

- «*of, relating to, or being a place of residence, place of origin, or base of operations; prepared, done, or designed for use in a home; operating or occurring in an area that is a headquarters or base of operations*» [54];
- «*of or relating to a home, especially to one's household or house: home cooking; home furnishings; of, relating to, or being a place of origin or headquarters: the home office; relating to a team's sponsoring institution or*

to the place where it is franchised: a home game; the home field advantage; of, relating to, or being the keys used as base positions for the fingers in touch-typing» [50];

- *«relating to or belonging to your home or family; done at home or intended for use in a home; played or playing at a team's own sports field, rather than an opponent's field; relating to a particular country, as opposed to foreign countries» [53];*
- *«relating to the house, flat, etc. where someone lives; done at home, or intended to be used at home; relating to your family or your life at home; connected with or done in your own country; relating to the place where a team is based and plays a lot of its games» [51].*

У цих значеннях він узгоджується з різними іменниками, а саме: походження (background), оточення (environment), життя (life), країна / місто (country / town), допомога (help), прилади (appliance), предмети обстановки (furnishings, contents), безпека (security), розваги (entertainment), навчання (study), робота (work), випічка (baking), їжа (cooking), лікування (remedy, treatment) та ін. [55].

Як прислівник лексема «home» має такі значення:

- *«to or at the place where you live» [53];*
- *«to or at one's place of residence or home; to a final, closed, or ultimate position; to a vital sensitive core» [54];*
- *«at, to, or toward the direction of home; on or into the point at which something is directed; to the center or heart of something; deeply» [50];*
- *«to or at home; to the fullest extent» [52].*

Також у словниках було знайдено такі **дієслівні** значення досліджуваної лексеми:

- *(intrans) «to go or return to one's place of residence or origin: to go or return home; to return accurately to one's native area of place of birth or origin from a distance: to return home; to move to or toward an objective by*

*following a signal or landmark – usually used with **on** or **in**; to proceed or direct attention toward an objective; (trans.) to send to or provide with a home» [54];*

- *«to go or return to one's residence or base of operations; to guide (a missile or aircraft) to a target; to arrange to have (an animal) placed in a home; to take (an animal) into one's home» [50];*
- *«to return home accurately from a distance; to direct or be directed onto a point or target» [52].*

У результаті лексикографічного аналізу словникових значень лексеми «home» ми дійшли висновку, що найчастіше вона використовується як іменник, і виділили 29 лексико-семантичних варіантів, які об'єднали за 10 основними значеннями (із варіантами, пов'язаними родовидовими відношеннями). Їх представлено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Лексико-семантичні варіанти словникових значень лексеми «home» (іменника)

Основне значення	Лексико-семантичний варіант	приклад
1. дім як помешкання	житло сім'ї; дім батьків / батьківський дім	<i>Mary left home when she was hardly 17 years old.</i>
2. дім як споруда	а) (дім, квартира), узята окремо від її мешканців, наприклад, як об'єкт купівлі-продажу	<i>There is a shortage of homes for rent</i>
	б) дім на колесах	<i>Wheel home</i>
	в) зимовий дім	<i>winter home</i>
	г) дім за містом	<i>A lot of new homes are being built on the edge of town</i>
3. люди, мешканці дому	а) сім'я; б) мешканці оселі	<i>She came from a violent home</i>
4. місце, де знаходиться дім; батьківщина	а) місце, де знаходиться батьківський дім	<i>in one's own home (country)</i>
	б) домівка	<i>She made Greece her home.</i>
5. дім як місце дислокації людей, тварин, рослин, організацій, речей	а) (ігрові види спорту) місце дислокації спортивної команди	<i>The match is at home.</i>
	в) природне середовище рослини або тварини, місце, де їх можна знайти:	<i>The tiger's home is in the jungle</i>
	г) місце знаходження речі	<i>Put the bottle to its home!</i>
6. місце винаходу, відкриття чогось	а) місце винаходу, відкриття	<i>Greece is the home of democracy.</i>

Продовження таблиці 2.2

7. дім як функціональне місце	а) місцезнаходження організації	<i>The company's home is in Detroit</i>
	б) дитячий будинок, сирітський дім	<i>an orphan's home</i>
	в) дім для стареньких, притулок	<i>retirement home. They didn't want to put their mother in a home.</i>
	г) лікувальний заклад	<i>Family medical home</i>
	д) дім для душевно хворих	<i>a mental home</i>
	е) дім відпочинку	<i>Vocation home</i>
	ж) дім попереднього ув'язнення	<i>Pretrial home</i>
	з) дім скорботи	<i>a funeral home, etc</i>
8. сховище, безпечне місце, захисток	і) притулок для бездомних тварин	<i>a dogs' / cats' home.</i>
	а) захисток	<i>He found his home under the tree.</i>
9. початкова позиція	б) безпечне місце на ігровому полі	<i>homeplate</i>
	а) (комп'ютерна термінологія) початкова позиція в роботі з комп'ютером – початок рядку, початковий файл тощо	<i>home file server</i>
	б) (комп'ютерна термінологія) початкова позиція курсору на текстовому дисплеї	<i>home page</i>
10. ціль, мішень (ігрові види спорту)	а) ціль, в яку має влучити гравець	<i>to strike home,</i>
	б) одна або декілька позицій у грі, найближчі до цілі супротивника;	<i>home position</i>
	в) база у бейсболі	<i>homebase</i>

Об'єднання виділених значень цієї лексики дозволяє побудувати концептуальну мережу полісемії лексики «home» (n), різні лексико-семантичні варіанти якої профілюються в трьох доменах:

(1) *Місцезнаходження людини* – субдомени: *житло людини*; організація, що здійснює певний вид діяльності;

(2) *Місцезнаходження рослини / тварини*;

(3) *Місцезнаходження неживого об'єкта* – субдомени: *місце речей*; *місце подій*; *позиція (комп'ютер)*; *місце-ціль (спорт)*. (див. рис. 2.1)

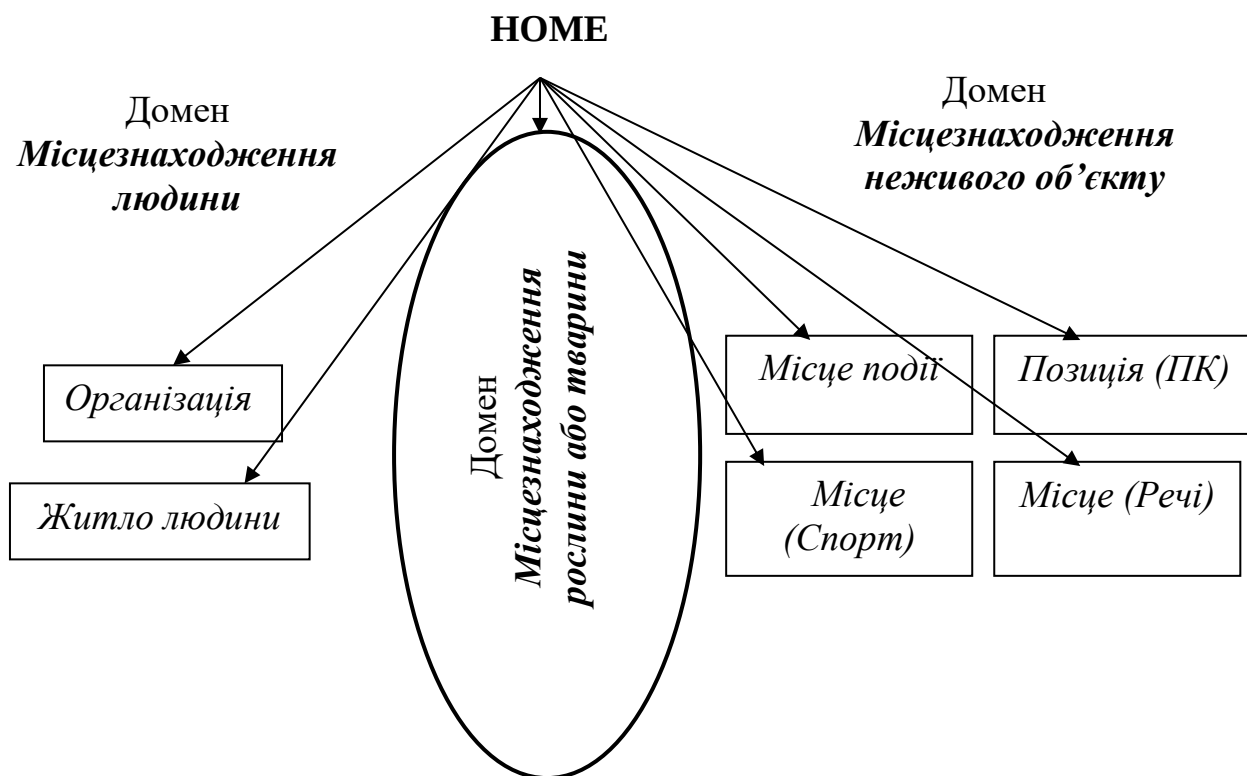

Рис. 2.1. Концептуальна мережа полісемії лексеми “home”

Проведений лексикографічний аналіз дав можливість визначити частотність використання різних значень досліджуваної лексеми й зробити висновок про те, що в мовленні найчастіше використовуються такі її значення: дім як «житло сім'ї», «помешкання»; дім як «споруда»; дім як «місце дислокації»; дім як «сім'я»; дім як «батьківщина».

2.2. Компонентний аналіз синонімічного ряду концепту *HOME*

Компонентний аналіз використовують для дослідження змістового аспекту значеннєвих одиниць. Це – «система прийомів лінгвістичного вивчення значень слів, суть якої полягає в розщепленні значення слова на складові компоненти, які називають семами, семантичними множниками і, зрідка, маркерами. За цими ознаками (компонентами) лексичні одиниці різняться між собою або об'єднуються. Виділення в лексичній одиниці складових елементів здійснюється шляхом зіставлення її з іншими одиницями, які мають із нею семантичну спільність» [17].

З. Попова та Й. Стернін підкреслюють, що визначення структури концепту є неможливим без аналізу компонентів синонімічного ряду його імені [35]. Н. Пашковська визначає синонімічний ряд як мікросистему в синонімічній системі та загальній системі мови [31].

На думку вчених, аналіз синонімів ключового слова, що вербалізує досліджуваний концепт, уможлиблює виявлення його додаткових ознак через зіставлення лексем, що належать до синонімічного ряду.

У результаті лексикографічного аналізу лексеми «home», зокрема вивчення компонентів синонімічного ряду концепту *HOME* за чотирма параметрами: як іменник, дієслово, прикметник та прислівник, було виявлено, що вона виступає не лише іменником, але й здатна до ад'єктивації, вербалізації та адвербіалізації.

Результати лексикографічного аналізу лексеми «home» на іменниковому рівні подано в пункті 2.1.

Згідно з англомовними лексикографічними джерелами синонімами концепту *HOME* на морфологічному рівні іменника є: *dwelling, abode, residence, domicile, origin, habitation, motherland, birthland, lodging, accommodation, asylum, house, apartment, shelter, hospice, territory*.

Аналіз дефініцій і функціонування цих номінацій свідчить про наявність певних семантичних відмінностей між членами цього синонімічного ряду, обумовлених відмінностями між поняттями, що вони репрезентують. Семантичну диференціацію іменників – синонімів концепту *HOME* подано в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Іменникова об'єктивація концепту *HOME*

1) the house, apartment, etc. where you live, especially with your family		
DWELLING	a house or place to live in	будинок чи місце для проживання
ABODE	the place where someone lives	місце, де хтось проживає
RESIDENCE	a home, or the fact of living in a particular home:	дім чи факт проживання в певному домі
DOMICILE	the place where a person lives	місце, де проживає людина
HOUSE	a building that people, usually one family, live in	будівля, у якій люди зазвичай проживають як одна родина

Продовження таблиці 2.3

2) a house, apartment, etc. when it is considered as property that you can buy or sell		
APARTMENT	a set of rooms for living in, especially on one floor of a building	набір кімнат для проживання, особливо на одному поверсі будівлі
HOUSE	a building or part of a building that is used for a special purpose	будівля або частина будівлі, яка використовується для спеціального призначення
LODGING	a place someone pays to stay in while they are away from home	місце, яке хтось оплачує під час перебування поза домом
3) a place where people or animals live and are cared for by people who are not their owners		
HABITATION	the act of living in a place	проживання в якомусь місці
ACCOMODATION	a place to live, work, stay, etc. in	місце для проживання, роботи чи перебування
TERITTORY	an area of land, sea, or space, esp. when it belongs to or is connected with a particular country, person, or animal:	область суші, моря чи космосу, особливо коли вона належить або пов'язана з певною країною, людиною або твариною
SHELTER	(a building designed to give) protection from bad weather, danger, or attack	(будівля, призначена для забезпечення чимось) захисту від негоди, небезпеки чи нападу
ASYLUM	a hospital for people with mental illnesses	лікарня для людей із психічними захворюваннями
HOSPICE	a place or an organization that provides care for people who are dying	місце чи організація, що забезпечує опіку над людьми, які помирають
4) someone's or something's place of origin, or the place where a person feels they belong		
TERITTORY	(an area of) land, or sometimes sea, that is considered as belonging to or connected with a particular country or person	(область) землі, а іноді й моря, яка вважається приналежною до певної країни чи людини або пов'язана з нею
ORIGIN	where a person was born\ where an object was made	де людина народилася \ де був зроблений предмет
5) your own country or your own area		
MOTHERLAND	The country in which you were born, or the country with which you feel most connected	країна, у якій ви народилися, або країна, із якою ви відчуваєте найбільший зв'язок
BIRTHLAND	The town, country, etc. where something began or originally came from	місто, країна тощо, звідки щось почалося або спочатку походило

Прикметникова об'єктивація концепту *HOME* також неоднозначна. Лексикографічний аналіз уможливив виділення таких значень лексеми «home» на прикметниковому рівні:

1) relating to the house, flat, etc. where someone lives (стосується будинку, квартири тощо, у якій хтось живе – *переклад наш*);

2) done at home, or intended to be used at home (зроблене вдома або призначене для використання в домашніх умовах – *переклад наш*);

3) relating to your family or your life at home (стосується родини чи життя в домі – *переклад наш*);

4) relating to the place where a team is based and plays a lot of its games (стосується місця, де команда тренується й відіграє багато своїх ігор – *переклад наш*);

5) connected with or done in your own country (пов'язано з твоєю країною або зроблено у твоїй власній країні – *переклад наш*).

Узагальнивши вищезазначені трактування, визначимо ад'єктивізований синонімічний ряд концепту *HOME*: *domestic, familial, homely, homemade, household, internal, national, native, easy, relaxed, comfortable, content, easy-peasy, local, territorial*. Це дало можливість розподілити компоненти означеного синонімічного ряду відповідно до поданих вище визначень концепту (див. табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Прикметникова об'єктивація концепту *HOME*

1) relating to the house, flat, etc. where someone lives		
HOUSEHOLD	relating to a house or flat and the people who live there	стосується будинку чи квартири та людей, які там живуть
HOMELY	relating to the household	стосується домашніх справ
2) done at home, or intended to be used at home		
DOMESTIC	belonging or relating to the home, house, or family	належить або стосується дому, будинку чи родини
HOMEMADE	made at home rather than bought from a store	зроблено вдома, а не куплено в магазині
3) relating to your family or your life at home		
FAMILIAL	Affecting several members of the same family	стосується кількох членів однієї родини
HOMELY	relating to the family	стосується родини
EASY	comfortable or calm; free from worry etc	звільнений від турбот тощо.
RELAXED	a relaxed situation or place is comfortable and informal	невимушена ситуація чи зручне та неформальне місце
COMFORTABLE	relaxed and free from pain:	розслаблений та безтурботний
CONTENT	pleased with your situation and not needing or desiring it to be better	задоволений ситуацією і не потребує чи не бажає, щоб вона була кращою
EASY-PEASY	very easy	дуже легко (невимушено)

Продовження таблиці 2.4

4) relating to the place where a team is based and plays a lot of its games		
LOCAL	from or connected with a particular area	із певної області або пов'язаний із нею (областю)
TERRITORIAL	relating to a particular region	стосується конкретного регіону
5) connected with or done in your own country		
INTERNAL	within a country	у межах країни
NATIONAL	relating to or typical of a whole country and its people, rather than to part of that country or to other countries	стосується або є характерним для всієї країни і її населення, а не до частини цієї країни чи інших країн
NATIVE	relating to or describing someone's country or place of birth or someone who was born in a particular country or place	стосується чи описується чиясь країна або ж місце народження чи хтось, хто народився в певній країні чи місці

Дослідження адвербіального ряду концепту *HOME* було проведено за словником The Free Dictionary by Farlex [57], який пропонує такі значення лексеми «home» (adv):

1) At, to, or toward the direction of home (на, до або в напрямку дому – *переклад наш*);

2) On or into the point at which something is directed (у точку, у яку спрямовано щось – *переклад наш*);

3) To the center or heart of something; deeply (у центрі чи в основі чогось; глибоко – *переклад наш*).

Варто зазначити, що в першому адвербіальному значенні лексема «home» не має синонімів, оскільки використовується в прямому значенні. Аналіз синонімічних рядів цього варіанту лексеми для другого та третього значень подано в табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Адвербіальна об'єктивація концепту *HOME*

2) On or into the point at which something is directed		
INTO THE POINT	On target of smth	у центр чогось (у ціль)
3) To the center or heart of something; deeply		
DEEPLY	extremely or strongly	надзвичайно або сильно
VERY	to a great degree or extremely	значною мірою або надзвичайно
COMPLETELY	in every way or as much as possible	усіма способами або максимально

У результаті лексикографічного аналізу концепту *HOME* на рівні дієслова було визначено такі варіанти дієслівних значень лексеми «home» (v):

1) To go or return to one's residence (поїхати чи повернутися до місця проживання – *переклад наш*);

2) To guide smth to a target (направити щось до об'єкта (цілі) – *переклад наш*);

3) To take (an animal) into one's home. (Взяти (тварину) у свій дім – *переклад наш*).

Синонімічний ряд цього морфологічного варіанту утворено такими лексемами: *to come back, to return, aimed at, to direct, to guide, to shelter, to put up*. Їх семантичну диференціацію запропоновано в табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Дієслівна об'єктивація концепту *HOME*

1) To go or return to one's residence		
TO COME BACK	to return to a place	повернутися на місце
TO RETURN	to come or go back to a previous place	прийти або повернутися на попереднє місце
2) To guide smth to a target		
AIMED AT	to point or guide an object	спрямувати або направити об'єкт
TO DIRECT	to aim something in a particular direction	спрямовувати щось у певному напрямку
TO GUIDE	to make something move in the direction in that you want it to go	змусити щось рухатися в тому напрямку, у якому ви хочете, щоб воно рухалося
3) To take (an animal) into one's home		
TO SHELTER	to protect yourself, or another person or thing, from smth	захистити себе або іншу людину чи річ від чогось
TO PUT UP	to give food and shelter to	дати поїсти та прихистити

Проаналізувавши найближчі синоніми іменникової, прикметникової, прислівникової та дієслівної об'єктивації досліджуваного нами концепту, робимо висновок, що адвербіальний ряд синонімів семантично й кількісно найменше диференційований.

Проведений компонентний аналіз досліджуваного концепту дає підстави вважати, що основними засобами об'єктивації концепту *HOME* в англійській мові є іменники: *dwelling, abode, residence, origin, motherland, birthland*,

accommodation, asylum, house, apartment, shelter, territory, яким властива висока частотність застосування (47%). До того ж до ядерної зони концепту *HOME* можна зарахувати такі вербалізатори-прикметники: *domestic, familial, homely, homemade, household, national, native, easy, relaxed, comfortable, local, territorial*, частотність використання яких сягає 45%. Прислівниковий та дієслівний компоненти з досить низькою частотністю вживання відносимо до периферійної зони концепту.

ВИСНОВКИ

Дослідження вербалізації концепту *HOME* у сучасній англійській мові проводилося на лінгвокогнітивному та лінгвокультурному підходах.

1. Аналіз різних підходів до визначення терміну «концепт» дав можливість з'ясувати, що його вважають універсалією, яка узагальнює ознаки речей, містить важливу й актуальну інформацію та створена людським інтелектом для внутрішнього використання. За лінгвокогнітивного підходу концепт розуміють як багатоаспектний феномен, багатовимірне ментальне утворення у свідомості індивіда. За лінгвокультурологічного підходу концепт розглядають як специфічний компонент мовної та концептуальної картин світу, що виражає етнонаціональну специфіку.

У зв'язку з тим, що концепти є багатоаспектними й характеризуються своєю неоднорідністю, існують різні підходи до їх класифікації та структури. Більшість учених дотримуються думки, що концепт є тривимірним утворенням і складається з ядра, приядерної зони й периферії.

Також було з'ясовано позицію лінгвістів щодо вербалізації концепту. На думку деяких учених, концепт має невербальну природу, тоді як більшість лінгвістів вважає його повністю вербалізованим. У своїй роботі ми спираємося на ту точку зору, що концепт може бути не повністю виражений у мові, оскільки, як результат індивідуального пізнання, він потребує комплексу засобів для повного втілення.

У ході дослідження було встановлено, що концепти об'єктивуються в мові передусім лексемами, так званими вербалізаторами концептів, зокрема ключовими словами-репрезентантами та їх синонімами.

2. При вивченні концептів важливе значення має методика їх аналізу. У сучасній лінгвоконцептології загальноприйнятою є методика концептуального аналізу, а найбільш поширеними підходами концептуального аналізу – відсистемний і відтекстовий. У нашій роботі ми послуговуємось відсистемним підходом, досліджуючи лексикографічні дефініції та значення ключової лексики концепту *HOME* на основі її словникових тлумачень.

Результативність проведеного наукового дослідження забезпечив лексикографічний і компонентний аналіз концепту *HOME* у сучасній англійській мові.

У ході лексикографічного аналізу було вивчено особливості лексико-граматичного значення лексеми «home». Завдяки мовній властивості до утворення нових слів та нових значень, наявності ад'єктивації, вербалізації, адвербіалізації було доведено інтенсивне використання лексеми «home» і виявлено значну кількість її дефініцій у різних англомовних словниках. Визначено, що найчастіше вона використовується як іменник, що дало підстави виділити 22 її лексико-семантичних варіанти, які ми об'єднали за 10 основними значеннями. Лексикографічний аналіз показав, що в англійській мові концепт *HOME* найчастіше застосовується на позначення «житла», «помешкання сім'ї», «споруди» чи «окремого виду споруди», «родинного вогнища», «батьківщини».

Компонентний аналіз було здійснено за допомогою виділення синонімічних рядів досліджуваного концепту. З'ясовано, що концепту *HOME* здатний до іменникової, прикметникової, адвербіальної та дієслівної об'єктивації. Шляхом аналізу тезаурусних словників утворено синонімічні ряди для кожного морфологічного варіанту лексеми «home».

У ході аналізу найближчих синонімів іменникової, прикметникової, дієслівної та адвербіальної об'єктивації досліджуваного концепту доведено, що адвербіальний ряд синонімів семантично й кількісно найменше диференційований.

3. Досліджено лексико-семантичну диференціацію та частотність уживання компонентів концепту *HOME* у сучасній англійській мові. Установлено, що основними засобами об'єктивації концепту *HOME* в англійській мові є іменники: *dwelling, abode, residence, origin, motherland, birthland, accommodation, asylum, house, apartment, shelter, territory*, яким властива висока частотність застосування (47%). До ядерної зони концепту *HOME* можна також зарахувати такі вербалізатори-прикметники: *domestic*,

familial, homely, homemade, household, national, native, easy, relaxed, comfortable, local, territorial, які за частотою вживання вимірюються 45%. Прислівниковий та дієслівний компоненти з досить невисокою частотністю вживання було віднесено до периферійної зони концепту.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів порушеної проблеми. У подальшому плануємо дослідити й побудувати номінативне поле концепту *HOME* на основі вивчення фразеологічного компоненту англомовної картини світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алефиренко Н.Ф. Проблемы вербализации концепта: Теоретическое исследование. Волгоград: Перемена, 2003. 96 с.
2. Арутюнова Н. Д. Язык и мир человека. М.: Языки русской культуры, 1999. 896 с.
3. Бабушкин А. П. Концепты разных типов в лексике и фразеологии и методика их выявления. *Методологические проблемы когнитивной лингвистики*: научное издание Воронежского государственного университета, 2001. С. 52-57.
4. Вежбицкая А. Семантические универсалии и описание языков. М.: Языки русской культуры, 1999. 778 с.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови : Близько 170 000 слів / укл. та гол. ред. Вячеслав Бусел. Київ, Ірпінь: Перун, 2004. 1440 с.
6. Воркачев С. Г. Методологические основания лингвоконцептологии. *Теоретическая и прикладная лингвистика* : межвуз. сб. научн. трудов. Воронеж, 2002. Вып. 3. С. 79-95.
7. Воркачев С.Г. Счастье как лингвокультурный концепт. М.: ИТДГК «Гнозис», 2004. 192 с
8. Жайворонок В. В. Проблема концептуальної картини світу та мовного її відображення. *Культура народів Причорномор'я*. 2002. № 32. С. 51–53.
9. Калішук Д.М. Концептуальні стилі англomовних політиків (на матеріалі політичного дискурсу президентів Дж. Буша мол., Б. Обама): дис. ... канд.філолог. наук: 10.02.04 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2017. 245 с.
10. Караман С. О. Сучасна українська літературна мова. URL : <http://litmisto.org.ua/?p=5796> (дата звернення 23.05.20).
11. Карасик В. И., Слышкин Г. Г. Базовые характеристики лингвокультурных концептов. *Антология концептов* : в 5 т. М. : Генеза, 2007. Т. 1–2. С. 12–13.

12. Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. М., 2004. 477 с.

13. Касьян Л. Термин "концепт" в современной лингвистике: различные его толкования. *Вестник Югорского государственного университета*. 2010 г. Выпуск 2 (17). С. 50–53. URL : <https://cyberleninka.ru/article/n/termin-kontsept-v-sovremennoy-lingvistike-razlichnye-ego-tolkovaniya/viewer> (дата звернення 09.11.20).

14. Колесов В. В. О логике логоса в сфере ментальности. *Мир русского слова*. 2000. № 2. С. 54.

15. Комар О. С. Етнокультурна парадигматика національно-маркованих мовних одиниць: автореф. дис. ... канд. філолог. наук: 10.02.01 / КНУ ім. Т. Г. Шевченка. Київ, 2009. 25 с.

16. Кононенко В. І. Концептологія в лінгвістичному аспекті. *Мовознавство*. 2006. № 2–3. С. 111 – 117.

17. Кочерган М. П. Загальне мовознавство. Київ: Академія, 2003. 464 с.

18. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства: Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. К.: Видавничий центр "Академія", 2001. 368 с.

19. Краснобаєва-Чорна Ж. В. Класифікаційні параметри концепту ЖИТТЯ. *Лінгвістичні студії*. Донецьк: ДонНУ, 2007. Вип. 15. С. 48–54.

20. Крацило С. О. Профілізація концепту MARRIAGE в англійській мові : дис. ...канд. філ. наук: 10.02.04 / ЛНУ ім. І. Франка. Львів, 2016. 260 с.

21. Кубрякова Е. С. Начальные этапы становления когнитивизма. *Лингвистика – психология – когнитивная наука*. 1994. № 4. С. 34–46.

22. Кубрякова Е. С., Демьянков В. З., Панкрац Ю. Г. Краткий словарь когнитивных терминов / ред. Е. С. Кубряковой. М. : Филол. фак. МГУ, 1996. 245 с.

23. Левченко О. П. Вербалізація концепту Покарання (лінгвокультурологічний аспект). *Лінгвістика*. Луганськ: Альма-матер. 2004. № 2. С. 15–25.

24. Лихачев, Д. С. Концептосфера русского языка. М.: Изд. РАН. 1993. Т. 52. № 1. С. 3–9. (Серия «Литература и языки»)
25. Мартинюк А. П. Когнітивно-дискурсивний напрям дослідження концептів у сучасній лінгвістиці. *Проблеми романо-германської філології*: зб. наук. пр. Ужгород, 2006. С. 92–107.
26. Маслова, В.А. Введение в когнитивную лингвистику: учеб. пособие. 2-е изд., испр. М. : Флинта: Наука, 2006. 296 с.
27. Мілютіна О. К., Заремська І. М. Поняття концепту з погляду лінгвоконцептології. *Актуальні проблеми перекладознавства та романо-германської філології*. Чернівці, 2018. Вип. 1(15). С. 240 –244.
28. Никитин М.В. Развернутые тезисы о концептах. *Вопросы когнитивной лингвистики*. 2004. № 1. С.53-64.
29. Огар А. Суперечливі аспекти поняття «концепт». URL : http://dspu.edu.ua/filol_gum/wpcontent/uploads/2016/04/2013_20.pdf. (дата звернення 20.12.20).
30. Пашкова Н. І. Етимологічний аналіз у концептуальних дослідженнях. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету*. . 2013. Вип. 27. С. 32-38. (Серія «Філологія, педагогіка, психологія»). URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvku_2013_27_8. (дата звернення 12.06.20).
31. Пашковська Н. Ф. Синонімічний ряд як мовна мікросистема. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*. 2008. Вип. 15. С. 158-165. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/apyl_2008_15_22 (дата звернення 15.11.20).
32. Пилипак В. П. Антропоцентричні та егоцентричні концепції в лінгвістиці. *Лінгвістичні студії* : зб. наук. праць. Донецьк : ДонНУ, 2009. Вип. 18. С. 13–17.
33. Пименова М. В. Коды культуры и проблема классификации концептов. *Язык. Текст. Дискурс* : научный альманах Ставропольского отделения РАЛК / ред. Г. Н. Манаенко. Ставрополь: Изд-во ПГЛУ, 2007. Вып. 5. С. 79–86.
34. Полюжин М. Поняття, концепт та його структура. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2015. Вип. 4. С. 214-224

35. Попова З. Д., И. А. Стернин. Когнитивная лингвистика. Москва: АСТ : Восток-Запад, 2007. 314 с.
36. Рахилина Е.Н. Основные идеи когнитивной семантики. *Современная американская лингвистика: фундаментальные направления* / под. ред. А. А. Кибрика [и др.]. 2-е изд., испр. и доп. Москва, 2002. С. 370 – 389.
37. Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. *Мир сознания в языке*. Черкаси : Ю.Чабаненко, 2012. 488 с.
38. Слышкин Г.Г. Лингвокультурные концепты и метаконцепты: автореф. дисс ... д-ра. филол. наук. Волгоград, 2004. 40 с.
39. Степанов, Ю.С. Концепт. Константы: Словарь русской культуры. Опыт исследования. М. : Школа "Языки русской культуры", 1997. С. 40-76.
40. Фрасинюк Н.І. Концепт як основна одиниця когнітивної лінгвістики та лінгвокультурології. URL : www.irbis-nbuv.gov.ua/Nrkrnu_fil_2011_25_158.pdf с.510-5120 (дата звернення 20.09.20)
41. Фреге Г. Смысл и денотат. *Семиотика и информатика*. Москва, 1997. Вып. 35. 354 с.
42. Шевченко Л. Л. Методика концептуальних досліджень. URL : <http://enpuir.pu.edu.ua/bitstream/123456789/22004/1/Shevchenko.pdf> (дата звернення 20.09.20).
43. Шилова Н. В. Психологическое содержание понятия «концепт».: *Психосфера* : тезисы докл. III ярославского методологического семинара. Москва, 2005. URL : <http://drupal.psychosfera.ru>. (дата звернення 21.10.20).
44. Шопенгауэр А. Мир как воля и представление. Москва : Наука, 1993. Т. 1. 672 с.
45. Evans V. How Words Mean: Lexical Concepts, Cognitive Models, and Meaning Construction. Oxford: Oxford University Press, 2009. 371 p.
46. Ludwig K. The Mind–Body Problem: An Overview *The Blackwell Guide to Philosophy of Mind* / eds. Stephen P. Stich and Ted A. Warfield. Blackwell Publishing Ltd. 2003, P. 4.

47. Nemickien Ž. «Concept» in Modern Linguistics: the Component of the Concept «Good». URL: https://www.academia.edu/21725734/Concept_in_Modern_Linguistics_the_Component_of_the_Concept_Good (дата звернення 24.11.20).

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

48. Словник іншомовних термінів. URL: <https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl?Article=3722&action=show> (дата звернення 10.09.20).

49. Тлумачний словник української мови. URL : <https://slovnyk.ua/index.php?swrd=%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%B9> (дата звернення 20.09.20).

50. American Heritage Dictionary. URL: <https://ahdictionary.com/word/search.html?q=home>. (дата звернення 28.11.20). -94

51. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/ru> (дата звернення 28.11.20).

52. Collins Online English Dictionary. URL: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english> (дата звернення 17.12.20).

53. Longman Dictionary. URL : <https://www.ldoceonline.com/dictionary/home/> (дата звернення 28.12.20).

54. Meriam-Webster Dictionary. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/home>. (дата звернення 28.12.20).

55. Online OXFORD Collocation Dictionary. URL: <http://www.freecollocation.com/search?word=home> . (дата звернення 27.12.20).

56. Oxford Learner's Dictionaries. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/> . (дата звернення 28.12.20).

57. The Free Dictionary by Farlex. URL: <https://www.thefreedictionary.com/verbalization> (дата звернення 10.12.20).

ДОДАТКИ

Додаток А

Класифікація концептів

Відповідно до критеріїв концепти класифікують:

- *за лінгвістичним вираженням* (за О.Кубряковою): прості – репрезентовані одним словом, складні – словосполученням або реченням [22];
- *за походженням* (за О.Кубряковою):: первинні – вихідні концепти, сутність яких не підлягає аналізу; вторинні – концепти, що розвинулись із первинних [22];
- *за наявністю в індивідуальній та колективній свідомості* (за В.Карасиком, Г.Слишкіним): індивідуальні, групові (соціокультурні), етнокультурні та загальнолюдські концепти [11, с. 13].
- *за змістом* (за З. Поповою та Й. Стерніним): уявлення, схема, фрейм, сценарій, конструкт, інсайт, гештальт [35];
- *за мовним оформленням* (за Ю. Степановим): рамкові концепти, концепти зі щільним ядром, концепти дії [39];
- *за ступенем інтеграції семантичних структур* (за Т. Кильдибековою та Г. Гафаровою): *макроконцепти* (багатовимірні, складні), що мають розгалужену асоціативно-вербальну сітку смислових зв'язків, і *мікроконцепти* (одновимірні, прості), семантична сітка яких структурується лише в якомусь одному напрямку; *базові концепти* (ключові, основні, домінантні, опорні, найважливіші) вирізняються на основі ієрархічної організації як ментальні одиниці загально-поняттєвого рівня [42];
- *за роллю концепту в структуруванні мовного значення*: класифікатори, інтегрувальні концепти, концепти усунення [32].

С. Воркачов, який розглядає концепт як «культурно позначений вербалізований смисл» [6], виділяє такі типи концептів:

- концепти-автохтони – абстраговані від значень своїх конкретних мовних реалізацій;

– протоконцепти – «універсальні концепти», «ноеми», ментальні одиниці, що забезпечують еталон порівняння у міжмовному зіставленні та перекладі;

– потенційні концепти – ментальні структури, що не мають відповідних лексем для свого вираження.

Ж. Краснобаєва-Чорна, класифікує концепти:

– за соціолінгвістичним параметром: етнокультурний, соціокультурний, індивідуально-культурний;

– за лінгвокультурологічним параметром: рамковий або зі щільним ядром;

– за гносеологічним: повсякденний або науковий;

– за естетичним параметром: науковий або художній [19].

Трьохчленну класифікацію концептів обстоює й М. Піменова, розподіляючи всі репрезентовані у мові концепти на три поняттєві класи: базові концепти, концепти-дескриптори та концепти-релятиви [33].

До базових учена відносить космічні, соціальні та психічні (духовні), які формують основу мови й усієї картини світу.

Клас космічних концептів охоплює субкласи концептів:

– метеорологічні (*погода, сніг*);

– біологічні (*людина, рослина*), побудовані на поняттєвих опозиціях «живе-неживе», «створене людиною-природою», «людина-нелюдина», харчові (*ритуальна їжа, національна кухня*), соматичні (*тіло, голова*), перцептивні (*зір, нюх*);

– ландшафтні (*поле, океан, дорога*);

– предметні (*завод, посуд*).

Клас соціальних концептів статусу (*еліта, вчений*):

– національності (*німець, американець*);

– влади та управління (*демократія, диктатура*);

– інтерперсональних стосунків (*вплив, соборність, війна*);

– моральні, або етичні, концепти (*честь, совість, зрада*);

– концепти занять (*ремесло, гра*);

– релігійних понять (*святий, ікона*).

Клас психічних (духовних) концептів формують концепти внутрішнього світу (*душа, дух*):

- характеру (*терпеливість, гордість*);
- емоцій (*радість, злість*);
- ментальності (*думка, пам'ять, розум*).

Концепти-дескриптори пояснюють базові концепти. Серед них розрізняють:

- дименсіональні (категоризують різні виміри: розмір, об'єм, глибина тощо);
- квалітативні (виражають якість: тепло-холод, твердість-м'якість);
- квантитативні (виражають кількість: один, багато, достатньо).

Концепти-релятиви реалізують типи відношень:

- концепти-оцінки (смачно-несмачно, корисно-некорисно);
- концепти-позиції (навпроти, близько-далеко);
- концепти-привативи (свій-чужий, брати-давати, включати-виключати)

[33].

Крім цих трьох поняттєвих класів лінгвістка пропонує класифікувати концепти:

– за ознакою розвитку структури: ті, що розвиваються (активно використовуються, розширюють свою структуру новими ознаками), і застигли (їхня структура не доповнюється новими ознаками, що пов'язано передусім із зникненням реалій, ілюстрацією цього є перехід слова-репрезентанта з активного лексикону у пасивний.

– за ознакою первинності концепти: первинні/основні та вторинні/похідні: перші з'явилися раніше і послуговували підґрунтям для розвитку вторинних, на які вказують похідні слова.

– за ознакою актуальності: провідні/ключові (широко представлені у пареміологічному фонді, фольклорі, художній літературі) і другорядні (менш актуальні, їхні репрезентанти менш частотні) [33, с. 80.].

Українські лінгвісти О. Комар [15], О. Левченко [23], Н. Пашкова [30] пропонують класифікувати концепти за такими ознаками:

- 1) мисленнєві картинки (конкретні зорові образи – собака «німецька вівчарка»);
- 2) схеми (менш детальні образи – *дім як помешкання*);
- 3) гіпероніми (дуже узагальнені образи – *дерево*);
- 4) фрейми (сукупність асоціацій, які ми зберігаємо у пам'яті – *Новий рік*);
- 5) інсайти (знання про функціональне призначення предмету – *виделка*);
- 6) сценарії (знання про сюжетний розвиток подій - *пологи*);
- 7) калейдоскопічні концепти (сукупність сценаріїв та фреймів, які пов'язані з почуттями – *щастя*).

Додаток Б

Словникові тлумачення терміну «вербалізація»

Розглянемо поняття вербалізації (*від лат. Verbalis словесний*) більш детально. У **Словнику української мови** термін «вербалізація» інтерпретується у двох аспектах:

- *книжн.* Реалізація думок, почуттів, емоцій і т. ін. в усній або писемній мові;
- *лінгв.* Перехід слів (словоформ) з інших частин мови до класу дієслів [79].

У **Тлумачному словнику української мови** зустрічаємо таке поняття вербалізації – це вербальне (словесне) описання переживань, почуттів, думок, поведінки. Походить від конверсії, що полягає в переході слів (словоформ) з інших частин мови до класу дієслів [83]

Словник іншомовних термінів [80] трактує вербалізацію як:

1. *лінгв.* синтаксичний перехід частин мови в розряд дієслів.
2. Словесний опис.
3. *психол.* точний словесний опис емоційного стану.

Англомовні словники тлумачать поняття вербалізація (verbalization) як похідне від дієслова вербалізувати (verbalize), що означає:

- (tr.) To express in words: verbalized his displeasure; (виражати словами: висловив своє незадоволення – *переклад наші*). (Grammar) To convert to use as a verb: verbalized the noun (перетворювати на дієслово: вербалізований іменник (перетворений іменник на дієслово) – *переклад наші*);
- (intr.) To express oneself in words; To be verbose. (Висловити себе словами; Бути багатослівним – *переклад наші*);
- to express ideas, opinions, or emotions in words (висловлювати ідеї, думки чи емоції словами – *переклад наші*);

– to express (some thing) in words:to say (something) in speech or writing (виразити (щось) словами: висловитись в усній або письмовій формі – *переклад наш*);

– express (ideas or feelings) in words, especially by speaking out loud. (висловлювати (ідеї чи почуття) словами, особливо вголос – *переклад наш*) [Cambridge dictionary];

– Make (a word, especially a noun) into a verb (Перетворити (слово, особливо, іменник) на дієслово – *переклад наш*) [Longman].

Власне вербалізацію розуміють як:

1. а) the activity of expressing some thing in words (процес словесного вираження певного образу – *переклад наш*);

б) the words that are spoken in the activity of verbalization (слова, які вимовляються в процесі мовлення – *переклад наш*) [[Vocabulary.com Dictionary](https://www.vocabulary.com/dictionary/verbalization) <https://www.vocabulary.com/dictionary/verbalization>.(дата звернення 18.05.20).];

2. The faculty, act, or product of speaking ([discourse](#), [speech](#), [talk](#), [utterance](#),[vocalization](#)) (Здібність, діяння чи продукт говоріння (дискурс, промова, розмова, висловлювання, вокалізація\озвучення) – *переклад наш*) [The Free].

Додаток В

Значення лексеми «home» в American Heritage Dictionary of the English Language

Home (n)

1. A place where one lives; a residence;
2. The physical structure within which one lives, such as a house or apartment;
3. A dwelling place together with the family or social unit that occupies it; a household;
4.
 - a. An environment offering security and happiness;
 - b. A valued place regarded as a refuge or place of origin;
5. The place, such as a country or town, where one was born or has lived for a long period;
6. The native habitat, as of a plant or animal;
7. The place where something is discovered, founded, developed, or promoted; a source;
8. A headquarters; a home base;
9. Baseball. Home plate;
10. An institution where people are cared for: a home for the elderly;
11. Computers
 - a. The starting position of the cursor on a text-based computer display, usually in the upper left corner of the screen;
 - b. A starting position within a computer application, such as the beginning of a line, file, or screen or the top of a chart or list.

Home (adj)

1.
 - a. Relating to a home, especially to one's household or house: home cooking; home furnishings;
 - b. Taking place in the home: home care for the elderly.
2. Relating to a place of origin or headquarters: the home office;

3. Sports. Relating to a team's sponsoring institution or to the place where it is franchised: a home game; the home field advantage;

4. Relating to the keys used as base positions for the fingers in touch-typing.

Home (adv)

1. At, to, or toward the direction of home: going home for lunch;

2. On or into the point at which something is directed: The arrow struck home;

3. To the center or heart of something; deeply: Your comments really hit home.

Home (v) *homed, hom·ing, homes*

(v.intr.)

To go or return to one's residence or base of operations;

(v.tr.)

1. To guide (a missile or aircraft) to a target;

2. Chiefly British

a. To arrange, to have (an animal) placed in a home;

b. To take (an animal) into one's home.

Phrasal Verb:

home in

1. To move or advance toward a target or goal: *The missile homed in on the target;*

2. To focus the attention or make progress achieving an objective: *The investigators were homing in on the truth.*

Idioms:

at home

1. Available to receive visitors: at home on Thursdays;

2. Comfortable and relaxed; at ease: I like the city. I feel at home here;

3. Feeling an easy competence and familiarity: at home in French;

home free

Out of jeopardy; assured of success: After months of treatment, I'm finally home free!

Значення лексики «home» в Collins English Dictionary

Home (n)

1. the place or a place where one lives;
2. a house or other dwelling;
3. a family or other group living in a house or other place;
4. a country, city, etc, esp viewed as a birthplace, a residence during one's early years, or a place dear to one;
5. (Environmental Science) the environment or habitat of a person or animal;
6. the place where something is invented, founded, or developed: the US is the home of baseball;
7. (Social Welfare)
 - a. a building or organization set up to care for orphans, the aged, etc;
 - b. an informal name for a mental home;
8. Team Sports: the match is at home;
9. (Team Sports, other than specified)
 - a. the objective towards which a player strives in certain sports;
 - b. an area where a player is safe from attack;
10. (Lacrosse) lacrosse
 - a. one of two positions of play nearest the opponents' goal;
11. (Baseball) baseball another name for home plate;
12. a home from home
 - a. a place other than one's own home where one can be at ease;
13. at home
 - a. in one's own home or country;
 - b. at ease, as if at one's own home;
 - c. giving an informal party at one's own home;
14. at home with familiar or conversant;
15. home and dry
 - a. definitely safe or successful: we will not be home and dry until the votes have been counted.

Home (adj)

1. relating to one's home, country, etc; domestic;
2. (of an activity) done in one's house: home taping;
3. effective or deadly: a home thrust;
4. (Team Sports) sport relating to one's own ground: a home game.

Home (adv)

1. to or at home: I'll be home tomorrow;
2. to the fullest extent: hammer the nail home;
3. bring home to
 - a. to make clear to;
 - b. to place the blame on;
4. come home to
 - a. to become absolutely clear to;
5. nothing to write home about (informal to be of no particular interest: the film was nothing to write home about);
6. (Nautical Terms) (of nautical gear) into or in the best or proper position: the boom is home.

Home (vb)

1. (Zoology) (of birds and other animals) to return home accurately from a distance;
2. (Navigation) to direct or be directed onto a point or target, esp by automatic navigational aids;
3. to send or go home;
4. to furnish with or have a home.
5. (intr; often foll by in or in on) to be directed towards a goal, target, etc.

Значення лексики «home» в Cambridge Dictionary***Home (n)***

1. the house, apartment, etc. where you live, especially with your family;

2. a house, apartment, etc. when it is considered as property that you can buy or sell;
3. the type of family you come from;
4. a place where people or animals live and are cared for by people who are not their owners;
5. someone's or something's place of origin, or the place where a person feels they belong;
6. your own country or your own area.

Home (adj)

1. relating to the house, flat, etc. where someone lives;
2. done at home, or intended to be used at home;
3. relating to your family or your life at home;
4. connected with or done in your own country;
5. relating to the place where a team is based and plays a lot of its games.

Home (adv)

1. at or to your house or the place where you live;
2. in or to the country or area where you come from.

**Значення лексеми «home» в Random House Kernerman Webster's
College Dictionary**

Home (n)

1. a house, apartment, or other shelter that is the usual residence of a person, family, or household;
2. the place in which one's domestic affections are centered;
3. an institution for people with special needs: *a nursing home*;
4. the dwelling place or retreat of an animal;
5. the place or region where something is native or most common;
6. any place of residence or refuge;
7. a person's own country;
8. headquarters: *The company's home is in Detroit*;

9. (in games) the destination or goal;

10. home plate.

Home (adj)

1. of or pertaining to one's home or country; domestic: *home products*;

2. principal: *the corporation's home office*;

3. reaching the mark aimed at;

4. playing in a team's own area;

Home (adv)

1. to, toward, or at home;

2. deep: *The truth struck home*;

3. to the point, aimed at.

Home (v)

1. to go or return home;

2. to proceed toward a specified target: *The missile homed in on the target*;

3. to direct, as toward an airport or target;

4. to send to or provide with a home.

Idioms:

1. at home

a. in one's own house or place of residence;

b. comfortable; at ease: *Make yourself at home*;

c. proficient: *a scholar at home in the classics*;

d. prepared to receive social visits.

2. **bring home**, to make clearly evident.

3. **home free**, in a position assured of success or out of jeopardy.

Значення лексеми «home» в Longman Dictionary of Contemporary English

Home (n)

1. the house, apartment, or place where you live;

2. the place where a child lived with his or her family;

3. the place where you came from or where you usually live, especially when this is the place where you feel happy and comfortable;

4. the country where you live, as opposed to foreign countries;

5. a house, apartment etc considered as property which you can buy or sell;

6. a place where people who are very old or sick, or children who have no family, are looked after;

7. a place in some games or sports which a player must try to reach in order to win a point.

Home (abj)

1. relating to or belonging to your home or family;

2. done at home or intended for use in a home;

3. playing at a team's own sports field, rather than an opponent's field;

4. relating to a particular country, as opposed to foreign countries;

Home (adv)

1. to or at the place where you live;

2. come/get/etc home;

3. bring something home to somebody/come home to somebody;

4. hit/strike home;

Значення лексеми «home» в Merriam Webster Dictionary

Home (n)

1. one's place of residence;

2. the social unit formed by a family living together;

3. a familiar or usual setting;

4. a place of origin;

5. an establishment providing residence and care for people with special needs;

6. the objective in various games.

Home (adj)

1. relating to, or being a place of residence, place of origin, or base of operations;

2. prepared, done, or designed for use in a home;

3. operating or occurring in an area that is a headquarters or base of operations.

Home (adv)

1. to or at one's place of residence or home;

2. to a final, closed, or ultimate position;

3. at an ultimate objective;

4. home free

- out of jeopardy: in a comfortable position;

5. at home

- relaxed and comfortable: at ease;

- in harmony with the surroundings;

- on familiar ground;

Home (v)

1. to go or return to one's place of residence or origin: to go or return home;

2. of an animal : to return accurately to one's native area of place of birth or origin from a distance : to return home;

3. to move to or toward an objective by following a signal or landmark — usually used with *on* or *in*;

4. to proceed or direct attention toward an objective;

Значення лексеми «HOME» в Online OXFORD Collocation Dictionary

home noun

¹ place where sb/sth lives

ADJ. boyhood, childhood, family, marital, matrimonial, natural, parental *Placing a child in public care is sometimes the only solution to ill-treatment in the natural home. It's unusual for young people over 25 to still live in the parental*

home. | native *She left her native home in Ireland and went to America.* | permanent, temporary *a shelter for people with no permanent home* | comfortable, luxurious, luxury, magnificent, nice, pleasant | humble | happy, secure, stable, supportive *These children badly need a stable and secure home life. The lock-up garage provides a secure home for your car.* | broken *children from a broken home* (= whose parents are no longer together) | single-parent *More and more children in the school are from single-parent homes.* | middle-class, working-class, etc. | dream *They found their dream home on the shore of a lake.* | detached, semi-detached, terrace/terraced | rented | council | country, island, mountain, riverside, seaside, suburban, valley, village *He used to spend the summer painting at his country home.* | holiday, weekend *They also have a holiday home in Spain.* | caravan, mobile, motor *The storm wrecked the family's caravan home.* | ancestral | stately *Priceless antique furniture was destroyed in the fire at the stately home.* | forest *These birds are in danger of becoming extinct as their forest home disappears.* | winter *The mudflats offer a winter home to thousands of migrating swans.* | legendary *The hill is the legendary home of King Arthur.* | spiritual *The first time he visited New Orleans he knew he had found his spiritual home.*

HOME + NOUN address, number *Try phoning me on my home number after six o'clock.* | buyer, owner | ownership | purchase | sales | background, conditions, environment, life, situation *He came from an appalling home background. She had never had a stable home life.* | area, base, country, district, state, town | territory, turf *I arranged to meet her in her office, as she seemed more relaxed on her home territory.* | improvement, maintenance, repairs | extension | loan | help *My grandmother has a home help who comes and cleans twice a week.* | appliance | computer | furnishings | contents *Make sure you insure your home contents for an adequate amount.* | comforts *She desperately missed her home comforts while camping.* | insurance | security *Fitting a burglar alarm is the most effective way to increase home security.* | entertainment *the market for home entertainment systems* | use *This video is for home use only.* | user *a laser printer aimed at the home user* | trial *We are offering a free 15-day home trial on our software.* | student, study *The*

course is suitable for classroom or home study. | tutor | work, worker *He supplements his income with part-time or home work.* | baking, cooking *She missed her mother's home cooking.* | nursing | visit *The doctor was assaulted on a home visit.* | remedy, treatment *I've tried all the home remedies for headaches without success.* | leave *He went missing while on home leave from prison.* | movie, video *We have a home movie of my dad teaching me to swim.* | consumption *He claimed he had bought the cigarettes for home consumption, not to sell them.* | market *They hope to sell as many computers on the home market as they export.* | affairs, news *the party's spokesman for home affairs* *The newspaper gives priority to home news over international news.* | port, waters *seamen serving in home waters*

PREP. at ~, away from ~ *Her job means she's away from home for weeks at a time.* | back ~, in your own ~ | ~ of Andalusia, the home of flamenco

PHRASES a home from home *The hotel's friendly atmosphere makes it a real home from home.* | home-grown *home-grown vegetables (figurative)* *The show gives home-grown musical talent the chance to show what they can do.* | home-made *home-made bread* | on the home front (= used to introduce domestic news) *On the home front, the fuel crisis continues to worsen.* | welcome home *The banner said 'Welcome home dad!'*

² **place that provides care for sb/sth**

ADJ. care, charity, children's, convalescent, foster, nursing, old people's, remand, residential, rest, retirement | purpose-built *Work begins this week on a purpose-built home for the city's homeless*